

STIFTELSEN INTERNATIONELLA
VÄSTENA-AKADEMIEN

WOLFGANG A. PETER

SALOME

"San Giovanni Battista" av Alessandro Stradella, 1675

Föreställningen ges på italienska

Italiensk instudering	Åke Sällström
Regi	Göran Järvefelt
Scenbild	Göran Järvefelt
Koreografi	Mats Isaksson
Rekvizita, ateljé	Britta Wahlberg
Belysningsmästare	Torkel Blomkvist
Notkopist	Jim Lindeborg
Musikalisk bearbetning, instrumentation	Arnold Östman
Dirigent	Arnold Östman

Vadstena slott, Bröllopsalen: Nypremiär midsommarafton den 25 juni 1976 kl. 20.00

Följande föreställningar: 27/6, 29/6, 30/6, 2/7, 3/7, 6/7 och 7/7 kl. 20.00

OBS! Föreställningarna den 6 och 7 juli spelas in av TV.

Omslag: Åke Svensson

SÅNGARE

Johannes Döparen	Andrew Dalton
Herodes	Stein Arild Thorsen
Herodias	Catharina Olsson
Salome	Anita Soldh
Herodes rådgivare	Gösta Zachrisson
Folk från Jordan	Eva Hallberg
Herodes hov	Gunilla Pålsson
	Carl-Henric Qvarfordt
	Bo Leimark
Flickan (statist)	Margot Lande

MUSIKER

Barockviolin	Lars Brofin, Els-Marie Landin, Predrag Novovic, Charlotte Wergert
Barockviola	Åke Hedlund
Viola pomposa	Lennart Sköld
Barockcello	Ingrid Modin
Barockbas	Alf Petersén, Magnus Eriksson
Blockflöjter	Clas Pehrsson, Yiva Marell
Barockoboe	Tivadar Bantay
Barockfagott	Carl-Johan Nordlin
Naturtrumpet	Jim Lindeborg
Barockharpa	Gloria Lundell
Cembalo	David Harper

Instrumenten har delvis lånats från Musikhistoriska Museet i Stockholm

Ur Matteus-evangeliet

Matteus-evangeliet kapitel 3: 1-6

1. Vid den tiden uppträdde Johannes Döparen och predikade i Judéens öken.
2. och sade: "Gör en bättring, ty himmelriket är nära".
3. Det var om denna, som profeten Esajas talade när han sade: "Hör rösterna av en som ropar i öknen: 'Bereden vägen för Herren, gör en stigarna jämna för honom!'"
4. och Johannes hade kläder av kamelhår och bar en lädergördel om sina ländor, och hans mat var gräshoppor och vildhonung.
5. Och från Jerusalem och hela Judéen och hela trakten omkring Jordan gick då folk ut till honom
6. och lät döpa sig av honom i floden Jordan och bekände därvid sina synder.

Matteus-evangeliet kapitel 14: 1-11

1. Vid den tiden fick Herodes, landsfursten, höra ryktet om Jesus.
2. Då sade han till sina tjänare: "Det är Johannes Döparen. Han har uppstått från de döda, och därför verka dessa krafter i honom."
3. Herodes hade nämligen låtit gripa Johannes och binda honom och sätta honom i fängelse, för Herodias', sin broder Filippus' hustrus, skull.
4. Ty Johannes hade sagt till honom: "Det är icke lovligt för dig att hava henne".
5. Och han hade velat döda honom, men han fruktade för folket, eftersom de höllo honom för en profet.
6. Men så kom Herodes' födelsedag. Då dansade Herodias' dotter inför dem; och hon behagade Herodes så mycket,
7. att han med en ed lovade att giva henne vadhelst hon begärde.
8. Hon sade då, såsom hennes moder ingav henne: "Giv mig här på ett fat Johannes Döparens huvud".
9. Då blev konungen bekymrad, men för edens och för bordsgästernas skull bjöd han att man skulle giva henne det.
10. och sände åstad och lät halshugga Johannes i fängelset.
11. Och hans huvud blev framburet på ett fat och givet åt flickan; och hon lön det till sin moder.

Om Alessandro Stradella

Stradella har länge framstått som en av musikhistoriens gåtfullaste gestalter. Hans äventyrliga liv och våldsamma död har gott upphov till diverse romantiska utbroderingar. Mest känt blev hans öde genom Plotows opera "Alessandro Stradella" från 1847. Hans musik represen-

Porträttmålning som anses föreställa Alessandro Stradella som ung. Okänt konstnär. Ur Galleria Dorfa-Pamphili, Rom.

terades så gott som utslutande av kyrkokorian "Pietà Signore". Ingentida är autentisk.

Lika misslyckad har imploreringen av honom i de venezianska operakompositörernas s. k. tredje generation varit. I obekantskap med hans födelseort och -tid har man t. o. m. velat göra honom till neapolitanare och kassa hans förvisso förföriska musik som syditaliensk. Genom moderna italienska musikologers grundliga arkiviska forskning har emellertid dunklet kring hans liv och verk skingrats, och båda framstår numera som utomordentligt väl dokumenterade.

Musikhistoriskt tillhör Stradella den romerska mellanbarocken och är jämte Carissimi dess förmärsta representant. Han kallades av sin samtid för musikens ffrste Apollo och Orfeus. Han är den som först kan påvisas ha använt concertogrossoformen, och hans musik har haft ett avgörande inflytande på utvecklingen. Bl. a. Händel stod i stor tack-sambetskyld till honom.

Stradella föddes i Rom den 1 oktober

Herodes och Salome.

1644 såsom son av ett landsflyktigt adelspar från Modena. Tidigt föräldralös togs han om hand av de s. k. oratorianerna, i vilkas musikalska traditioner han uppfostrades, till dess drottning Christina observerade hans musikalska genl och tog honom i sin tjänst. Efter 1675 drev förhållandena i Rom - och hans eget onoliga blod - honom definitivt bort från den eviga staden. Han hamnade efter åtskilliga irrfärder i Genua, där han maten till den 1 mars 1682 föll offer för en lejd lömmördares dolk. Uppdragsgivaren var en genuaisk magnat, vilken han berövat älskarinnan och vars syster han "givit cembalo-ktioner".

Ake Sällström

Något om personerna i Stradellas "Salome"

Bryningslid. En ny tid, med nya tankar och nya värderingar, står inför dörrarna och vill göra sig gällande. Det ryktas i landet att någon vid namn Jesus har kommit. Han ska föra med sig det nya.

Folket lever i nöd. De sätter sin tillit och allt sitt hopp till detta nya.

Johannes, som kämper folket, är redan omtalad av profeterna och ser sig manad att förbereda vägen och göra alla redo att ta emot det nya. Han viger sitt liv åt sin tro.

Ryktet om Jesus har också nått Herodes, härskaren i landet. En oro fräter honom. Hur ska han förhålla sig till detta nya? Har vet att Johannes har folket på sin sida. Herodes rådgivare, en trogen tjänare av makten, vill inte veta av detta nya. Helst skulle han vilja kväva dessa stämningar i dess linda, medan tid ännu är. För honom är Johannes en rebell, som starkt hotar rikets balans. Det finns bara en sak: att döda denne folkets uppriktare.

Herodes har tagit sin broders hustru, Herodias, till äkta. De har ett gemensamt våldsdåd bakom sig: döndödet av brodern. Kanske inverkar den händelsen på deras förhållande, men för Herodias är Johannes och hans åsikter den direkta orsaken till den alltmot grovna spjällringen både i riket och i äktenskapet.

Herodes är inte lika säker på sin sak som sin omgivning. Han har kvar en viss förmåga att tränga in i andras känslor, att stärka sig in i andras tankesätt. Han ska leda riket. Han älskar sin hustru. Vem har rätt? Vem ska han lyssna till?

Varför berörs alla så av Johannes? Varför råkar deras inre i obalans? Varför blir de så provocerade?

De vet inte om det, men Johannes är en påminnelse om den del av deras inre som gått förlorad, om den själ de tappat bort i sina materiellt överfyllda liv. De har blivit okänsliga och därigenom mist förmågan att känna vidden av Johannes budskap. Men den del som sover sin djupa sömn reagerar ändå i sin dvala, gör sig påmind och vill väckas till liv. Det är det som gör ont.

Salome lever i en övergångstid i dubbel bemärkelse, även i den mellan barn och kvinna. Hon har haft en svår uppväxttid. Hennes far har dödat, hon har vuxit upp i en kylig, frusen värld. I sin ensamhet har hon utvecklat ett starkt fantasliv.

Salome vet inget om folkets misär. Johannes är hennes första möte med någon utanför hovet, och hennes upplevelse av honom är en blandning av fascination och avsky.

Herodias utnyttjar sin dotters kängon efter kärlek och hennes behov att känna sig älskad. Salome blir ett led i en socialpolitisk maktkamp utan att veta om det. Hon får för första gången känna sig i centrum, hennes egenvärde växer, kvinnan i hennes vaknar. Omständigheterna och känslorna leder henne på, för henne själva, oönskade vägar, och först efteråt kommer hon till insikt om vad hon varit med om. Johannes har undantrötts.

Blir Herodes och hans hov befrände från sin om? Är lugnet återställt? När folket sin förlösning?

Hittar de fram till den hela, starka människan?

Människan med ett utvecklat själsliv och medmännisklig känsla; människan med både kropp och själ?

Göran Järvefelt

Om Stradellas musik

I Stradellas stora och imponerande produktion överväger de dramatiska verken. Han står ofta själv för textutformningen. Eftersom han själv var skåpår

och väl utbildad i tidens belcanto är hans utgångspunkt intressant. I den romerska sångstjens flödande och breda andningar växer en sångstil fram som står i en perfekt samklang också med stora dramatiska svängningar i dramat.

Oratoriet "Salome" är ett underbart exempel på den vitala och nyskapande scenkonsten i påvens stad. Orkesterstilen är noggrant utskrivet i partitur, inte bara i concertino-exemplar som bruket tidigare varit. Även concerto grosspartituret är långt utarbetat och genomtänkt och man kan här ta del av en operatradition, som i tidigare verk måste rekonstrueras, då den improviserades och skisserades till varje enskild uppsättning.

Arteckningar om instrumentation och tempore, rubaton och originella nyansanvisningar visar den italienska fria spelstilen, där känslan, sången och andningen var ursprung till alla former.

Vi står väl i dag i alla avseenden långt från en trogen övergivning av de äldre epokenas tradition, men vi upp-

lever samtidigt hur befruktande det är att ideligen söka ny information och nya erfarenheter i fört utlände verk. Egentligen har ju inte upprepning av samma erfarenheter, konstverk, mycket med konst att göra. Låt oss därför göra flera äldre "nya" verk och flera nya, egna.

Arnold Östman

Herodias framför transformerade Johannes Döparens förtäta huvud på ett fat. (Foto: Ake Svensson)

